

FÜGGETLEN LAPOK

Megjelennek minden nap.

Előfizetési ár:

egész évre 20 kr., félévre 10 frt. negyedévre 5 frt.

Belgatási díj: 6-hasábos petit-sor 5 kr., bélyegdíj minden belgatásért 30 kr.

A „nyilt-tér”-ben 4-hasábos petit-sor 20 kr.

Uj előfizetés

FÜGGETLEN LAPOK további folyamára.

Ápril-juniusi évnegyedre 5 ft. — kr.
Ápril-szeptemberi félévre 10 " — "
Ápril-decz. 3 évnegyedre 15 " — "
Egy óra 1 " 70 "

A kiadó-hivatal, 3 korona utca 18. sz.

Pest, april 29.

Tegnapki cikkünkben jeleztük az álláspontot, mely a halálbüntetés eltörlése körül az egyházé.

Mindenki belátja, hogy az ép oly szabadelvű, mint józan.

Volt légyen a törvényalkotásra bármily befolyása az egyháznak előbb, hivataloszerűleg csak erkölcsi hódításokban kereshetett sikert itt is.

Küzdött a rabszolgaság elve és gyakorlata ellen, de nem tette, hogy az uralkodó állapotokat egy napon tegye tabula rasa.

Ha tehát arról lenne szó, hogy a büntető codex reformjánál, illetőleg a halálbüntetés eltörlése körül vajjon pro vagy contra állana az egyház, egyszerűen így válaszolnánk:

Az egyház csak örülhet oly erkölcsi állapot létezésén, melyek előidézésében ő kezdet óta fáradozott, a hol t. i. a rend és jog, a tulajdon és élet törvények nélkül is biztonságban állanak szelid, humanus intézmények közepett.

Abban a törvénytudók majd mindnyájan megegyeznek, amit Montesquieu mondott, hogy t. i. „A büntetések szigorja a szabadság előhaladtával együtt száll alább;” de éppen a szabadság hiánya, de még inkább a szükséges vallás-erkölcsi cultura fogyatkozása teszi a halálbüntetés eltörlését társadalmilag csaknem mindenütt lehetetlenné.

Mert, hogy a szabadelvű Anglia fontos társadalmi okok nélkül vetette volna el javaslatát, alighitjük, meg gondolva, hogy Albion földén ezen philantrop eszmének már előzményei is vannak.

Eltételezve azonban mind ettől, nem

tagadhatjuk, hogy a halálbüntetés eltörlésének eszméje, a kereszténység terjedésének és fejlődésének menetével erősödött és terjedt, s hogy ezen egész irányzat, határozott keresztény termék, eredménye az evangélium tanainak.

Győzni fog tehát, s kiegyesítené az új jogfogalmak vívmányait, melyeket egy elkésett elmélet, sikertelen törekvés a kereszténység forrásától elvitatni.

De mondhatják, ha a halálbüntetés eltörlöttetik, szaporodni fog a bűnesetek száma.

Megszűnővén a büntetés félelme és rémülete, megszűnik a bűn irtozása is.

A statisztika, ugy látszik, ezen általánosan alapos ellenvetés élet igen eltompítja.

Ki van mutatva, hogy a büntetések szelidítése folytán oly országokban, ahol ily kísérletek tettek, az erkölcsök nemesedése, a crimális bűnesetek kevesbedése következett be.

Ez tapasztalható Pennsylvaniában Louisianában, Belgiumban sőt Angolországban is.

Belgiumban 1800—1804-ig, tehát négy év alatt kivégeztetett 235.

Ez ugyanott 1829—1834-ig, tehát szintén négy év alatt egy sem végeztetett ki.

A statisztika arról nem tesz említést, hogy ezen utóbbi négy év alatt csupán azért nem történtek kivégeztések, mivel a törvény szigorú vetett abban gátot. Mert az összehasonlító statisztika kimutatja, hogy a második időszak alatt a crimális eset mindig háromszázzal kevesebb fordult elő, mint az első időszak alatt. Tehát a szelidített törvények korszaka szelidíté az erkölcsöket is, minek bizonyossága a kevesbült bűneset.

Ha tehát csak ezen territorialis adat összeállítás is alkalmas arra, hogy gondolkodóba ejtse a legkomolyabb államférfiakat is; magától következik, hogy a közhasznossági politika, mely éppen az állam biztonságának ezime alatt harcol a halálbüntetés eltörlésével, mellette, czéljainak indokai sokat vesz át.

Pest, april 29.

Magyarország körülbelül ugy van mai állapotában az 1848-ki törvényekkel, mint Franciaország a 1789-ki elvekkel.

Azon nagy elvek Franciaországban, melyeknek kimondása után még a nemzet annyi évtizedeken át vajdott,

s melyek I. Napoleon után megdöntve a restauratio által, 1830-ban új rázkórást, 1848-ban a dynastia bukását vonták maguk után, végkép 1848-ban jutottak érvényre. Ezen átalakulási korszak socialis alkotásai valahára meghonosultak, de a politikaiak nem bírnak gyökeret verni ma sem.

A francia szabadelvű politikusok nem ismernek más mértéket, melylyel a kormány eljárását most mérlegelik, mint azon elveket. E mérték az általánosan vált jogosulttá, mert 1848-ban az akkor alakult kormány, és abból később fejlődött dynastia világosan ez alapra állott s az általánosan elismerte.

Nálunk 1848 proclamálta az elveket, és 1867 juttatá érvényre s az előző tractatusok s rákövetkezett koronázás által lettek dynastia és nemzet által ünneppélyesen inaurálva.

A mi politikusaink is mindig és mindenben 1848-ra hivatkoznak.

A francia malcontent azt mondja: ez elárulása az 1789-ki nagy elveknek, a magyar democratá is azt mondja mindenre: ez elárulása az 1848-ki elveknek.

Franciaországban a politikai, nálunk a társadalmi átalakulás bir nehezen fejlődni.

Annnyit Franciaország történetéből tanulhatunk, hogy ezen állam nem bír tartósan, rázkódások nélkül alkotmányos formák közt létezni, mert intézményeiben hiányzik a kellő összhang a politikai és társadalmi viszonyok közt, s láttunk e század alatti történelmében hétéves miniszteri dictatúrát, láttunk parlamentarizmus szarnokosát, mindkettő forradalomban végződött, s látunk végre Napoleoni absolut császárságot, de melynek végét még nem látjuk.

Franciaországban az újabb alkotmányosság formái nem a történelmi alakulások rendén fejlődtek a népelettől, hanem egy hatalmas vihar után, mely a multat elsöpré, hoztattak be egyszerre, mint a dolgok új rende. Azt pedig a történelem mindenütt mutatja, hogy intézmények igen lassan vernek gyökeret a népek életében s huzamos idő telik le, míg meghonosulnak, akkor is csak ugy, ha az intézmények egész rendszere kölcsön hatásban elősegíti az assimilatió folyamatát.

Nálunk szinte az történt, hogy nem természetesen lassu fejlődés útján, de egyszerre özönlött reánk a dolgok új rende, mely nemcsak politikai, de társadalmi minden viszonyainkat rögtön egy varázs-ütéssel átalakította.

Ehez még azon baj is járult, hogy hazánkban az új intézmények nem könnyeden szerkesztett sorok is, melyek tisztá és nagy gondolatokat tartalmaznak. Minél nagyobb ugyanis azon eszme, mely valamely műtárgy alapját képezi, annál magasabb alakot és értéket nyer az, miért is a művészetek keresztény létükben, midőn eszméiket Isten, az ő kinyilatkoztatása s egyáltalában a vele legközelebbi érintkezésben levő dolgok képezik, a tökéletességnek nem kezdetleges lépcsőjén, hanem azon fókán állanak a haladottságnak, a hol az ó-kornak eszméi mellett sem nem voltak, sem nem lehettek volna. Az eszme tehát azon lényeges rész, mely a szépművészetek által létrehozott tárgyakat igazán szépeké teszi. A hol eszme nincs, az alak tökélye e vesztéséket ki nem pótolhatja, míg ellenkezőleg az eszmének ereje az alak hiányait kevésbé érezhetővé teszi. Minél alantabbi fokon áll valamely szépművészet eszméje, annál alantabbi fokon áll maga is a műtárgyak érdem sorozatában, s minél fenségesebb az eszme, annál fölébb áll az alak is, melyben az megjelent. A csendéletnek tárgyai, mint olyanok, melyekben az eszme legkisebb mértékben mutatkozhatik, ugyanazért a legalantabbi fokon is állanak. Ezt követik a tájak, állati események, emberi tények, a szentek erkölcsi vége, a hol az eszmék világának a nagyszerűsége a legtisztább fényben jelentkezik. Az eszmének a teljességét a szépművészetek sehol sem találhatják egybe, mint a katolika religio tanítványait, melyek figyelemmel vizsgálva egyenként olyanok, hogy a szó és képző művészeteknek a legfőbbeségei kezei való fogalmakat szolgáltatják, mint olyanok, melyek mivel magukban véve is a hajdankor legszébb eszméit tökélyben föltululják, lehetetlen, hogyha művészi tapintattal kezeltetnek, az ó-kor műremekeit nem csak utólré, de túlhaladni is képesek ne lennének.

hogy egy utált s mindenkitől gyűlölt multat talált volna, sőt oly intézményeket érintett, melyhez a nemzet nemcsak az emlékek kegyelete, de a ki-próbált eredmények kötötték.

Másrésről nálunk a nemzeti szellem keleti sajátágaiban mindig feltűnőleg alkotó volt, mely minden idegen intézményre rá nyomá bélyegét s alakítva fogadta be és tette indigenává.

Most itt állunk félig modern, félig feudalis viszonyok közt habozva a két-köz, okvetlen martalékai egy bizonytalan és hullámzó jövőnek, ha kétkedésünk, ha habozásunk soká tart.

A mely törvényhozás, a mely kormány két korszak mezsgyéi közt áll, mint a mai, s bátra előre nem siet, okvetlenül elveszti a tért s tarthatlan lesz.

Ebben mi csak történelmi igazságot akartunk mondani. A mult időnek mindig meg lesznek barátai, de az új rendnek aránytalanul számosabbak az érdekelte. A vesztéglés, a habozás mindenik föltökélné teszi, s minden várakozást meghusit, mindent maga ellen zúdít.

Mi értjük az ősmagyar rendszer embereit, kik nem buzogtak különös hévvel az 1848 helyreállításán. De azok, kik e térre álltak, kik annak uralmát szívós kitartással vívták ki, azok ha kétkedőleg vesztelgelnek, s bátra nem haladnak előre, nem értjük.

Intézményeink egész complexusa, — az államorganismus egész rendszere egyes részeiben vagy a rögtönzés el-sietett műve, mire maga az alkotó törvény rányomta az ideiglenesség bélyegét, vagy azon ó-kor maradványa, mely szakítottunk.

Ily gépezettel, mit gondolunk, meddig mozoghatunk?

És mi, kik a dolgok ez állapotára ugy súlyt fektetünk, nem látjuk sem felül, sem alól a közfigyelmet e pontra irányulva.

Minél tovább halad az összhangzó átalakításnak fejlesztése, annál inkább szilárdul az állapotok rendszere. Hogy az ellenzék, mely a dolgok új rendét ostromolta, nem vehet e részben zaklató szerepet magára, természetes. De hogy a más oldalon sem látunk határozott sürgést, az világos félreismerése a viszonyoknak.

Mi, mint állítanunk sem kell, nem tartozunk a gyanakodók politikai sectájához, kik mindenütt reactiót vagy forradalmat látnak, de azt nem hozzuk kétségbe, hogy vannak nálunk is számosan, kiknek rohanszenvük a régiék felé vonul, de sokkal többen s az arány-

talanul nagyobb szám őszintén meghodolt az új állapotoknak, a nép zöme pedig éppen ebben keresi jövőjét.

Ily állapotok közt ha nem látnak határozott elszánt törest előre a megnyílt pályán, ha vesztéglést vagy megállást látnak, okvetlen az első, jogosulatlan reményekre ébresztetnek, az utósók gyanakodásra kényszerítetnek s meg van a baj.

A mint szomszédinkkali törvényes viszonyainkban, mint 1848 megnevezi, renbe jöttünk, s ez már meg van, a kormánynak teljes erejével s a kifejthető erély minden fokozható tevékenységével a belső alakításokra kell magát vetnie, mert csak így nyerhet bizalmat intenciói iránt, gerjeszthet hitet erélye s tevékenységére nézve, tomphatja az élet az izgatásnak s készíthet a fokontint szilárdulásban az országnak és magának jövőt.

TÖRVÉNYHOZÁSI ROVAT.

A képviselőház apr. 16-iki ülésében előterjesztett törvényjavaslatok.

Törvényjavaslat a bélyeg és illetékek, valamint a díjak tárgyában.

1. §. A bélyeg s illetékek, valamint a díjak megszabására, mérvére és lerovási módjára nézve fennálló szabályok, míg az iránt kimerítő törvény nem alkotatik, érvényben maradnak a következő §§-ban elősorolt módosításokkal.

2. §. A fokozatos illeték alá eső jogügyletek iránt kiállított okmányoknak s okiratoknak, habár két vagy több egyenlő példányban szerkesztettek, is, azoknak csupán az első eredeti példányra vetetik a jogügylet természetének megfelelő fokozatos illeték járá míg a többi példány inveniált 50 kr állandó bélyeg-illeték alá esik, ha azonban az első eredeti példánytól járó fokozati illeték ennél csekélyebb összeget teszen, ezen csekélyebb illeték jár a többi példánytól is.

E határozat alól kivételnek mindazonáltal a váltók, melyekre nézve az eddigi szabályok érintetlenül hagytának.

3. §. A szerződő felek kötelese a 2. §-ban említett, de csak az 50 kr. állandó bélyegilletékek ellátott eredeti példányokat 8 nap alatt az illetékszabással megbízott hivatalnak bemutatni a végett hogy ez a szintén előmutatandó eredeti első példány alapján rávezethesse azokra az első eredeti példánytól járó fokozatos illeték megtörtént lefizetéséről szóló hivatalos bizonyítványt. Ha olyan eredeti szerződési példányok fordulnak elő, melyeken a most említett hivatalos bizonyítvány hiányzik, ezek után a fokozatos illeték föltétlenül háromszorosan megszabandó, és az az illetékkötelezett felektől beadandó.

4. §. Azon eddig fennálló rendszabály, mely szerint a halálhozasi anyagoknyvi kivonatok az illető p. u. hatóságok érvényesítését átküldendők, ezenel megszüntetetik, és a helyett a községek előjárói kötelezettenek, az előforduló halálhozásokat esetről esetre

dicséred, még sem mondasz hymnuszt. Mert a hymnuszban e háromnak kell lenni, dicséretnek és éneknek, melyek Istenben egyesüljenek. (Magyarazat a szolt.) A keresztény költő tehát azon dicséretet, melyeket valamely tökéletes lényre halmaz, csak annyiban alkalmazza arra, a mennyiben alkalmat lel annak közvetítése által Isten dicsérhetni, ki indoka mindazon tökéletességeknak. Dante Beatrice-ja s Petrarca Laurája ily közvetett dicséretei a legfőbb tökéletességnek.

A keresztény költészet, midőn a religio tanítványa szerint ily közvetett alakok által Istennek végtelen tökéletességét magasztalja, egyszerűsége az ó-kor legfőbbeségei elmeszüleményein észrevehető művészi kellékeknek felel meg. Homerosz, a régiség költőinek királya, a művészet törvényeinek egyik legalaposabb ismerője, midőn kedvenc hőseit a Peleuszi Achilleusnak halhatatlan dicsőséget akar szerzeni, midőn az ő kitünőségét velünk föl akarja ismertetni, ezt nem annyira egyesenes az ő jeles tetteinek előhordása, hanem egy közvetett hőnek megdicsőítése által eszközli. E közvetett hő nem egyéb, mint Hektor, kinek vitézsége oly kitűnő, hogy előre minden görög hő hátrálni kényszerül. A nagy költő tehát e közvetett uton adja értésünkre Achilles vitézségét, a ki még a legnagyobb hőst Hektort is felülmulatta, mert őt a párbajban megölte. Ugyanis Periklesz, a görög nemzet legjelesebb szónoka, ki a peloponnesusi háboruban elesett hőket magasztalni akarván, nem azok vitéz tetteit számlálgatja, hanem Athéne városának dicsőségét, s midőn azt mind elmondta, mintegy koszoruba foglalja s az elesettekre illeszti, így folytatván beszédét: „Ilyen városért hullottak el ezen polgártársaink is.”

Váry Gellért.

A FÜGGETLEN LAPOK TÁRCZÁJA.

A katolika religio viszonya a szólo és képző művészetekhez.

IV.

Bossuet egyik megható halotti beszédében a világ ürességét és hiúságát megmutatni akarván így szól: „Tehát minden hiúság az emberben, ha tekintjük a mit a világnak ad, de ellenkezőleg minden nagyságunk, ha vizsgáljuk a mivel Istennek tartozik.” A légszűl püspököknek e rövid, de találó kifejezése a mint magára az emberre, ugy helyesen alkalmazható a művészetekre is. Mert csakugyan a mit a művészetek a világ eszméinek és megdicsőítésének czéljával létrehozottak, a mit a világ magasztalására cselekedtek, mind üres és bün dolog az, melyben a fensőbb szépsézet kellékei soha sem földözhetők föl; ellenben a mit a művészetek a tiszta religio szellemével eltelve alakítottak, a hol Istennek s az ő egyházának dicsősége képezte a jelszót, magasztosak s remekeségi értékek bíró művek lettek azok. E fensőbb czélt, melyet némi részben a pogányság is gyakorolt, általános érvényre hozta a kereszténység tette a művészetek elé, ez egyetlen központ körüli forgást s az ahhoz való nehezkedést a kereszténység tette azoknak kiinduló pontja s végczéljává. A keresztény művészet tehát egész életében a legfőbbesége eszme körül forog, Istennek, mint minden lények alapjával áll össze, mint minden lények alapjával áll össze, köztetésben, arra mint egyetlen köszálra támaszkodik, s így művei is mint olyanok, nemcsak a világnak, hanem Istennek adatvák, nagyszerűség és fenségsben azon fokon ragyognak, melyen a pogány művészetnek az

emberi érzékiség számára készített művei soha sem állanak.

A katolika religio, midőn a szépművészetekbe az említett két tulajdonságot illette, isteni Alapítójának szellemében járván el, azokat a magasztosságnak lehető legdicsőbb körébe emelte. A művészetnek ugyanis akár szó, akár anyag által történjék, nem lehet más rendeltetése, mint a legfőbbesége eszméinek, melyek az emberi léttel összeköttetésben vannak, a lehető szép alakban való megismertetése, nem lehet más czélja, mint az embernek ezáltal való nemesítése. A művészet oly alakjában, midőn az ugyis eltemetett emberi szívet nem a tiszta érzelmek fénykörébe emeli, hanem inkább a bünök iszapjába mélyebben meríti, e diszes névre számot nem tarthat. Az igazi művészetnek a fenségs eszmét a lehető legszelidebb és megnyerőbb alakban kell az ember közelébe hozni, annak mintegy az Üdvözítő másolatbeli kifejezésének kell lenni, ki önmaga végtelenül fenségsű lévén, magát az emberekkel a legszelidebb alakban ismertette meg. Meglepő a különbség, mely a keresztény s az ó-kori művészet kiinduló pontja közt létezik. Mert míg az Üdvözítő oly szelid és vonzó alakban ismerteti meg magát a föld lényével, Zeusz a szentek erkölcsi vége, a hol az eszmék világának a nagyszerűsége a legtisztább fényben jelentkezik. Az eszmének a teljességét a szépművészetek sehol sem találhatják egybe, mint a katolika religio tanítványait, melyek figyelemmel vizsgálva egyenként olyanok, hogy a szó és képző művészeteknek a legfőbbeségei kezei való fogalmakat szolgáltatják, mint olyanok, melyek mivel magukban véve is a hajdankor legszébb eszméit tökélyben föltululják, lehetetlen, hogyha művészi tapintattal kezeltetnek, az ó-kor műremekeit nem csak utólré, de túlhaladni is képesek ne lennének.

